

**Моят опит с програма „Живо наследство”
на Фондация „Работилница за граждански инициативи”**

Отгледа ме баба ми Еленка. Лека й пръст! Родителите ми – забързани, изнервени... А аз – на село, при баба, до 8-годишна възраст, че и всички ваканции след това. Сигурно заради нея завърших филология, работя като учител и имам подчертан интерес към философия и психология.

Не съм я виждала да чете, а главата ѝ беше пълна с приказки, притчи, суеверия и всякакви ритуали, граничещи с магическото. Беше баячка – знаеха я и от селата наоколо, и от града. И много песни знаеше, но ги пееше тихичко, казваше, че откакто дядо починал, сърцето не ѝ давало да си отпусне гласа. Пък на младини... в радиото я канили, в София ѝ предлагали работа, партийни събрания откривала и закривала с песни. И докато разказваше за младините си, все нещо правеше с ръце – преде, плете, кълбета намотава. Доста чеиз имам от нея – и домашно тъкани, и везани чаршафи, и плетени на една кука рокля и покривка за спалня, и тъкан килим „на кутийки”...

Та сигурно от селското ми детство остана интересът ми към старото, наследеното от баби и дядовци.

И когато вятърът ме довя в Родопите, разбрах, че не искам да си тръгна оттук. Това е едно съхранено, хармонично, почти вълшебно място, населено с чисти хора, сърцати и богато надарени с всякакви дарби. Тук всички могат да пеят и знаят по много песни. Млади и стари се хващат заедно на хоро. Внуците не се срамуват от диалекта, а дори творят – потърсете в Интернет текста на Златоградския рап. Ще откриете цяла страница, пълна с хумор от деца на диалект, речници – и шеговит, и професионално спретнат от филолог.

Пък то тук и диалектът е специален – пълен е с форми от старобългарската граматика, а същевременно е благозвучен и нежен. Чуйте: дечинки, дощерко, зуничка /дива ягода/, сольменчек /охлюв/. Ще ми се да цитирам и една по шекспировски драматична песен „Петлине пеят” :

Петлине пеят, мило либе, нах сомнуване.
Пусни ма, мило либе да си ида.

Тия са петли, петли лъжовни.
Постой, почакай, ранко е още.

Почувствах се уютно сред всичката тая красота и си пожелах да мога да я покажа на още много хора.

Съмишленици намерих, когато започнах работа в Художествената гимназия – и колегите, и учениците, че и родителите са ценители, продължители, и създатели на красота във всичките и форми и проявления.

Регистрирахме настоятелство и като всяко нещо, което е заредено с положителните помисли на много и хубави хора – всичко потръгна успешно и с лекота.

В точен за нас момент се появи предложението на Фондация „Работилница за граждански инициативи” по програмата „Живо наследство”. Бяхме убедени, че заслужаваме да спечелим с проекта ни „Домът на нашите деди”. Планирахме стандартни за нашите ученици дейности, които обаче посветихме изцяло на миналото на родния им край – пейзажи с къщи-паметници на архитектурното минало; рисуване на съхранени или събирани и подредени с любов интериори с предмети и тъкани от преди сто и повече години; проекти, вдъхновени от тъкани и костюми, кътани с години в бабините ракли.

Наред с това обаче имахме нужда от малко средства, за да си обзаведем ново ателие, в което да се усъвършенстваме в обработката на вълна по една стара, позабравена вече, но както се оказва доста модерна технология – сплъстяването. Всички сме заплениени от възможностите да се твори и импровизира, още сме в началото, но вече се получават първите произведения на изкуството, а някои си имат чанти и накити от плъст. Вече има и млади, и стари, желаещи да поработят в ателието, което обзаведохме със средства от проекта.

Откриването на ателието се превърна в медийно събитие, но тук е мястото да упрекнем Фондацията и донорите на Програмата – Еврофутбол в излишна скромност. И двамата представители бяха мъже, и двамата отказаха честта да отрежат лентата. А както всички знаят, хората на изкуството също са много скромни, та все пак директорът на нашето училище „се пожертва за колектива” и успяхме да отворим вратите на ателието.

Имаше и други моменти, за които още дълго ще си спомняме и с вълнение, и със смях. Първият беше, когато дойде екип, за да заснеме кратък филм за проекта. Цялата тийнейджърска суета се стопи и всички, начело с госпожа Ганова - по текстил, се опитаха да се скрият от камерата. По ирония на съдбата избраха точно нашия проект за анонс по Нова телевизия, в който трябваше да представим накратко работата с плъст и да поканим зрителите на фестивала „Живо наследство” в Южен парк на 21 юни. Отново желаещите да бъдат зрители се оказаха повече. Сега сме доволни, че поканиха точно нас, защото много хора изразяват одобрението и подкрепата си, когато ни срещат по улиците на града. Всички имаме нужда от малко обществена подкрепа и самочувствие, нали!

Самият фестивал също ни предложи спектър от емоции. Замалко да изгубим единствения мъж – участник от нашата група – Атанас Гиев. Момчето, с провинциалния навик да чака някой да му скъса и продаде билетче, се запозна отблизо с кондукторите от столичния автотранспорт.

После, да не прозвучи нескромно, но най-много хора имаше пред нашата шатра – доволни сме, че зарадвахме малки, млади и възрастни дами с възможността да си направят и отнесат у дома красива вещ от плъст. А Атанас доказваше упорито под парещото софийско слънце, че това графитаджийте не са само пакостливо племе – в рисунката му със спрейове се усмихна родопска мома върху фон от силуети на родопски къщи, гушнати в полите на планината. Е, тропнахме и хорце, но май всичко мина неусетно бързо.

А все още предстои най-вълнуващото за нас – изложбата. В края на септември ще покажем в залите на Регионална библиотека – Смолян всичко най-добро, сътворено през тези шест месеца. По-голяма част от нещата вече са готови, 2-3 дори показахме в традиционната годишна изложба на нашите възпитаници.

Всичко това беше интересен опит за всекиго от нас. Отново преоткрихме себе си като колектив, нещата, които ни свързват, се оказаха още повече. Доверието и сътрудничеството между родителите, учителите и младите хора се оказа движещата сила. Това ще бъде и здравата основа, върху която отсега градим планове за бъдещи инициативи в училището.

Укрепихме контактите с хората и институциите в нашия град. Забелязаха ни, бяха ни позабравили. Нали по преходите, които България преживява напоследък, щяха да закрийт и това училище – като „излишен второстепенен разпоредител в системата на Министерство на културата”. Освен това инакомислещите учители и ученици тук винаги са били трън в очите на праволинейните и дисциплинираните. Сега ни погледнаха с други очи – децата ни талантиливи; гражданското ни чувство силно – почистихме и облагородихме пространства около най-емблематичните смолянски къщи; патриотизмът ни – действен и истински – искаме да съхраним традицията по атрактивен за всички възрасти начин. Вече сме желан партньор и за местните неправителствени организации, и за общинските и областни институции.

И ако досега се колебаех как точно да изразя благодарността си към екипа на Фондация „Работилница за граждански инициативи”, то след горния абзац трябва да е ясно, че всичко това щеше да стане изключително бавно и трудно ако те не бяха повярвали в нас и не ни бяха помогнали да реализираме своите идеи и да покажем себе си пред общността. Надяваме се добрите идеи да намират все толкова лесно съмишленици и подкрепа сред българите, защото, колкото и стандартно да звучи, са ни необходими корени, за да знаем кои сме и откъде сме, за да имаме свое интересно за света лице.

Благодарим от сърце на Еврофутбол и ФРГИ за подкрепата, но отправяме и цялата си обич, уважение и възхищение към най-малките участници в програмата „Живо наследство”, с които се запознахме на фестивала. Тези деца с блеснали очи и сръчни ръце са гаранцията, че българското ще крачи гордо през времето.